Aiškinamasis raštas, pridedamas prie viešų konsultacijų dėl BEISP komunikato peržiūros

Šio rašto tikslas – paaiškinti pasiūlymo patikslinti Komisijos komunikatą „Valstybės pagalbos, skirtos bendriems Europos interesams svarbių projektų vykdymui skatinti, suderinamumo su vidaus rinka analizės kriterijai“ (toliau – BEISP komunikatas) tikslą ir taikymo sritį. Jis pridedamas prie viešų konsultacijų dėl patikslinto BEISP komunikato projekto. Konsultacijos vyks 8 savaites.

Piliečiai, organizacijos, bendrovės ir valdžios institucijos raginami pareikšti savo nuomonę dėl Komisijos patikslinto BEISP komunikato pasiūlymo. Be konsultacijų, bus surengtas posėdis su valstybėmis narėmis, per kurį bus surinkti jų atsiliepimai apie BEISP komunikato projektą.

Suinteresuotieji subjektai raginami pateikti pastabas elektroniniu būdu ir aiškiai nurodyti, ar jų atsakymai yra konfidencialūs. Tokiu atveju taip pat turėtų būti pateikta nekonfidenciali atsakymo versija, kurią būtų galima paskelbti Konkurencijos generalinio direktorato svetainėje. Išsamūs kontaktiniai duomenys pateikiami viešų konsultacijų tinklalapyje.

1. Aplinkybės

BEISP, visų pirma dėl savo teigiamo šalutinio poveikio, gali reikšmingai prisidėti siekiant strateginių Sąjungos tikslų. BEISP gali sudaryti sąlygas valstybėms narėms ir suinteresuotiesiems subjektams bendradarbiauti Sąjungos mastu, kad būtų panaikintas didelės rinkos nepakankamumo arba sisteminės problemos ir įveikti socialiniai sunkumai, kurių kitaip nebūtų įmanoma išspręsti.

2014 m. pirmą kartą priimtame BEISP komunikate[1] Komisija nustatė sąlygas, kuriomis valstybės pagalba, skirta bendriems Europos interesams svarbiems projektams vykdyti, gali būti laikoma suderinama su vidaus rinka pagal Sutarties 107 straipsnio 3 dalies b punktą.

2019 m. Komisija, atlikdama 2012 m. valstybės pagalbos modernizavimo dokumentų rinkinio tinkamumo patikrą[2], pradėjo BEISP komunikato vertinimą, kuriuo siekta nustatyti, ar taisyklės tebeatitinka paskirtį. Rezultatai parodė, kad taisyklės iš esmės veikia gerai, tačiau vėlesniu laikotarpiu reikės atlikti tam tikrus tikslinius patikslinimus.

2019 m. gruodžio 11 d. Komisija paskelbė Europos žaliojo kurso komunikatą. Jame išdėstyta politika, kuria siekiama, kad iki 2050 m. Europa taptų pirmuoju pasaulyje neutralaus poveikio klimatui žemynu. Norint pasiekti Europos žaliojo kurso tikslus, reikia imtis veiksmų visuose sektoriuose.

Be to, 2020 m. vasario 19 d. pateikta Europos skaitmeninė strategija. Jos tikslas – užtikrinti, kad skaitmeninė transformacija būtų naudinga žmonėms ir įmonėms, ir padėti iki 2050 m. pasiekti neutralaus Europos poveikio klimatui tikslus.

Šiam dvejopam perėjimui prie žaliosios ir skaitmeninės ekonomikos įgyvendinti taip pat reikia suderinti galiojančias valstybės pagalbos taisykles.

BEISP komunikatas baigia galioti 2021 m. pabaigoje[3]. Naująjį BEISP komunikatą numatyta priimti 2021 m. antrąjį pusmetį.

[1] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:52014XC0620(01)
[2] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_19_182
[3] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_1247

2. BEISP komunikato projekto tekste siūlomi pakeitimai

BEISP komunikato peržiūra iš esmės grindžiama rezultatais, įrodymais ir duomenimis, surinktais atliekant BEISP komunikato vertinimą, įskaitant tikslines konsultacijas ir viešas konsultacijas dėl visų į tinkamumo patikrą įtrauktų taisyklių[4], taip pat Komisijos patirtimi, susijusia su jos bylų praktika, visų pirma trimis BEISP sprendimais dėl mokslinių tyrimų ir inovacijų (vienu sprendimu dėl mikroelektronikos, patvirtintu 2018 m. gruodžio mėn., ir dviem sprendimais dėl baterijų vertės grandinės, patvirtintais atitinkamai 2019 m. gruodžio mėn. ir 2021 m. sausio mėn.). Be to, komunikatą reikia atnaujinti, kad būtų atsižvelgta į naujus politikos prioritetus, pavyzdžiui, žaliąjį kursą ir skaitmeninę strategiją.

Remiantis vertinimo rezultatais, BEISP komunikatas iš esmės laikomas atitinkančiu paskirtį. Visų pirma pasitvirtino, kad tai yra tinkama priemonė siekiant sudaryti palankesnes sąlygas bendrus Europos interesus skatinantiems svarbiems tarpvalstybiniams, integruotiems ir bendradarbiavimu grindžiamiems projektams strateginėse vertės grandinėse.

Taigi, atrodo, kad pakeitus ankstesnes konkretiems sektoriams taikomas BEISP vertinimo taisykles specialiomis ir tarpdalykinėmis gairėmis buvo pasiekti BEISP komunikato tikslai patikslinti valstybės pagalbos BEISP tinkamumo ir suderinamumo kriterijus ir pagerinti Komisijos vertinimo nuspėjamumą.

Konkrečiau, nors BEISP komunikato projektas iš esmės liko nepakeistas, palyginti su 2014 m. komunikatu, jis patikslintas daugiausia dėmesio skiriant toliau nurodytoms sritims.

<u>BEISP atvirumas ir įtraukumas</u>

Panašu, kad esamų tinkamumo reikalavimų (pvz., minimalaus valstybių narių skaičiaus, kad projektas galėtų būti laikomas BEISP) ir teigiamų rodiklių (pvz., BEISP atvirumo) nepakanka siekiant užtikrinti, kad BEISP būtų rengiami visiškai atvirai ir įtraukiai.

Todėl atrodo tikslinga šiek tiek padidinti minimalų dalyvaujančių valstybių narių skaičių, kartu paliekant galimybę projekte dalyvauti mažesniam valstybių narių skaičiui tais atvejais, kai tai pateisinama dėl projekto pobūdžio, ir reikalauti užtikrinti, kad visos suinteresuotos valstybės narės turėtų realią galimybę dalyvauti rengiamame BEISP (žr. BEISP komunikato projekto 17 ir 18 punktus).

<u>MVĮ vaidmuo</u>

Nors keletas MVĮ dalyvavo trijuose nuo 2014 m. patvirtintuose integruotuose mokslinių tyrimų, plėtros ir inovacijų BEISP, BEISP komunikato taisyklėse tiesiogiai neatsižvelgiama į specifinę MVĮ padėtį.

Atsižvelgiant į ypatingą MVĮ vaidmenį ES ekonomikoje, svarbu, kad MVĮ galėtų dalyvauti BEISP ir kad tokie projektai joms būtų naudingi. Be to, kadangi iš esmės yra mažiau tikėtina, kad mažesnės pagalbos sumos, skiriamos, pavyzdžiui, MVĮ, netinkamai iškraipys konkurenciją, tikslinga nustatyti aiškų proporcingo vertinimo principą (žr. BEISP komunikato projekto 5 punktą).

[4] https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/2044-Fitness-check-of-2012-State-aid-modernisation-package-railways-guidelines-and-short-term-export-credit-insurance/public-consultation

Be to, kad BEISP nauda galėtų pasinaudoti vis daugiau MVĮ, tikslinga paskatinti BEISP dalyvaujančias dideles įmones kaip savo partneres įtraukti įvairiose valstybėse narėse veikiančias MVĮ (žr. BEISP komunikato projekto 22 punkto d papunktį).

Atnaujinimai, susiję su dabartiniais ES prioritetais ir strategijomis

Dabartinis BEISP komunikatas nevisiškai atitinka naujausius ES politikos pokyčius, visų pirma Europos žaliąjį kursą, Skaitmeninę strategiją ir Pramonės ir MVĮ strategijas.

Todėl manoma, kad būtina įterpti nuorodas į naujesnes svarbias iniciatyvas (žr. BEISP komunikato projekto 4, 5 ir 15 punktus).

Be to, tikslinga aiškiai pripažinti galimybę pagal BEISP komunikatą vertinti pagal atitinkamas strategijas itin svarbius didelius tarpvalstybinius projektus sveikatos ir skaitmeninėje srityse (žr. BEISP komunikato projekto 26 punktą).

Užkirsti kelią neigiamam pagalbos BEISP poveikiui ir toliau užtikrinti pagalbos proporcingumą

Siekiant dar labiau sustiprinti BEISP europinį pobūdį ir užtikrinti suderinamumą su ES sanglaudos politika, tikslinga nustatyti konkrečias nuostatas dėl perkėlimo sąlygų vertinimo (žr. BEISP komunikato projekto 49 punktą).

Siekiant veiksmingiau užtikrinti, kad pagalba išliktų proporcinga tuo atveju, kai pagalbos gavėjai dėl remiamo projekto gauna papildomų grynųjų pajamų, tikslinga nustatyti aiškią nuostatą dėl galimybės Komisijai prašyti taikyti tinkamus lėšų susigrąžinimo mechanizmus (žr. BEISP komunikato projekto 37 punktą). Taip pat tikslinga reikalauti, kad gavėjo skiriama bendro finansavimo suma būtų reikšminga (žr. BEISP komunikato projekto 20 punktą).

Kiti paaiškinimai ir atnaujinimai

Atsižvelgiant į per konsultacijas, surengtas atliekant tinkamumo patikrą, pateiktus prašymus pateikti paaiškinimus ir į bylų praktiką, atrodo tikslinga atnaujinti, šiek tiek patikslinti arba pertvarkyti kai kurias BEISP komunikato nuostatas, visų pirma susijusias su: termino „integruotas projektas“ apibrėžtimi (žr. BEISP komunikato projekto 13 punktą); rinkos nepakankamumo arba sisteminėmis problemomis ir socialiniais sunkumais (žr. BEISP komunikato projekto 16 punktą); termino „pirmasis pramoninis diegimas“ apibrėžtimi (žr. BEISP komunikato projekto 25 punktą); priešingos padėties scenarijų vertinimu (žr. BEISP komunikato projekto 32 punktą); pagalbos sumavimu (žr. BEISP komunikato projekto 36 punktą); skaidrumu (žr. BEISP komunikato projekto 50 ir 51 punktus).